

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Haandbog i Verdens-Historien. Første Deel", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. l. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1833_518A_1-txt-shoot-idm585.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fortale.

De mislykkede Forsøg paa nye Lære-Bøger og Haand-Bøger i Verdens-Historien er vistnok saamange og for det Meste saa kiedelige, at Ingen fristes til at ønske dem formerede for deres egen Skyld, men vilde ingen løbe den Fare at forøge deres Tal, kom det første heldige Forsøg aldrig til Verden, da selv den største Mester umuelig forud kunde vide, hvad *Nyt* der vilde lykkes ham. Da det nu dog fra alle Sider er vigtigt, at vi faae en god verdens-historisk Haand-Bog, skal vi baade glæde os ved at see, Man arbejder ivrig derpaa og, om vort eget Forsøg tælles blandt de Forulykkede, trøste os med "*fælles Skæbne.*" Dette var min Betænkning, da jeg vovede mig til Værket, hvis første Deel jeg her fremlægger, og hvad Man end vil sige derom, skal jeg dog vist aldrig fortryde den Tid og Flid, jeg ærlig har anvendt derpaa; thi nu kan jeg see, det er lykkedes mig over min egen Forventning at give en Lede-Traad ved Underviisning i Old-Historien, som kan bidrage til at lette *Skole-Aaget* og bringe Sammenhæng i de Forkundskaber, den studerende Ungdom maa erhverve. Det er godt, siger Viismanden, at have baaret *Aag* i sin Ungdom, men naturligviis kun for dem, der siden sættes i *Frihed* og finde sig da langt bedre skikkede til at benytte og sikkert for at misbruge den, og som en saadan nødvendig Forberedelse til videnskabelig Frihed er jeg venlig og vel forligt med *Skole-Aaget* fra fordum Tid, og kan umuelig ønske det taget fra Ungdommens Hoved og Hals, uden fordi jeg seer, det bør nu ombyttes med et lettere og gavnligere, der bæres paa Skuldrene og lader Hovedet frit. En saadan Lettelse er nemlig ikke blot muelig og gavnlig, men den er aldeles nødvendig, naar ikke Ungdommen snart enten skal synke under Byrden eller kaste den i Fortvivlelse; thi selv paa vor Ungdom er Menneske- Slægtens Alderdom kiendelig, og *Propheten* kalder det med Rette himmelraabende "at gjøre *Aaget* svart for en Gammel." Ligesom det nemlig kun er den verdens-historiske Haand-Bog, der kan give os Erfaringens Vidnesbyrd om de gamle Folk, hvis Sprog i den lærde Skole strides om Rangen, saaledes er det i alle Maader Tilbage-Blik og Forstand paa *Menneske-Livet*, altsaa verdens-historisk Kundskab og Vidskab, der skal lære os at gjøre *Skole-Aaget* gavnligt og Byrden let, og fra dette Stade forsones vi med alle de mislykkede Forsøg paa Haand-Bøger og Lære-Bøger i Verdens-Historien, uagtet de for et Øieblik har bidraget til at gjøre *Skole-Aaget* endnu tungere, end det var i vore Fædres Dage, for alle dem, der havde mere Menneske-Forstand end Heste-Hukommelse, mere Lighed med Fuglen, der fryder sig ved Livet, end med Ormen, der fraadser i Graven. Tids og *Handlings-Graven* (Aar-Bogen) er nemlig endnu et pinligere Opholds-Sted for levende Mennesker end *Sprog-Graven* (Grammatiken), saa det maae være Bog-Orme af første Skuffe, der med Lyst skal opslaae deres Bopæl der, og dog blev Fordringerne til den studerende Ungdom i denne Henseende giennem det sidste Aarhundrede langt strængere end før, fordi Man paa den ene Side fælde Nødvendigheden af mere og ordenligere historisk Kundskab, og paa den Anden syndes selv at blive mere uskikkede til at handtere og meddele den, saa de nyeste historiske Lære-Bøger er langt mørkere, sværere og dødere end den Allerførste, som *Carion* vskrev og *Melanchthon* udgav i det *sextende* Aarhundrede. Denne *Carions* Bog, der snart blev fordansket, og hvortil Ungdommens verdens-historiske Kundskab giennem to Aarhundreder omtrent var indskrænket, kiendes nu kun af Faa og er længe kun nævnet med Spot; men den var desuagtet en anderledes god historisk "Børne-Lærdom," end hvad der i Tidens Løb har fortrængt den; thi baade var den kort og læselig og gav et vel knapt men let og i Grunden rigtigt Over-Blik af *Old-Tidens* og *Middel-Alderens* Stats-Historie. Old-Tidens Hoved-Begivenheder var nemlig henført til de saakaldte *fire Monarchier* (det Assyriske, Persiske, Makedoniske og Romerske), og Middel-Alderens var paa en Maade knyttede til "det hellige Romerske Rige," som virkelig i Vexel-Virkning med Pave-Dømmet spillede Hoved-Rollen paa den store Skue-Plads, saa Skulder-Trækkene over den i det Attende Aarhundrede, da Man aabenbar hverken vidste ud eller ind i Universal-Historien, reiste sig øiensynlig kun af den barnagtige Kry hed og Lede til al "Børne-Lærdom" som falder halvvoxne Skole-Drenge høist naturlig og hørde dengang i alle Fag til Dagens Orden. Heraf kom da ogsaa det Anathema, *Tydskerne* lyste over de "*fire Monar chier,*" der havde det Uheld at staae i *Bibelen* og maatte derfor paa ingen Maade taales i Verdens-Historien, skiøndt *Græker* og *Romere* ligesaavel som *Ebræerne*, altsaa alle vore Hjemmels-Mænd, vidne, de har virkelig været til i den gamle Verden og der udfyldt hele den stats-historiske Tid. Saavidt kom *Tydskerne*, da de ikke blot vilde være "klogere end *Daniel*" men vide bedre Beskeed om Old-Tiden end alle Dens egne Historie-Skrivere, og det første Skridt vi derfor nu maae gjøre for at naae Maalet, er da nødvendig et Tilbage-Skridt for at komme paa den rette Vei, hvad Man vel kan kalde at gaae Krebs-Gang, men maa dog langt heller i Skolen have lidt Skam af at gjøre, end i hele sit Liv stor Skade af at undlade. Dette Tilbage-Skridt er nemlig af samme Slags, som det der maae giøvires, naar Man er gaaet ned ad en Høj paa den gale Side, hvor der er hverken Vei eller Sti men kun en uhyre stor Mose med Tjørne-Krat og Hænge-Dynd, hvor Man strax finder, det var at kiøbe Æren meget for dyrt, om Man haardnakket vilde vægre sig ved at bestige Høien igien, som Man havde vendt Ryggen. Saasart jeg derfor, henved *tredive* Aar tilbage, kastede mine Øine paa det splinterny Historiske Kaart (Strom der Zeit), saa jeg paa Timen, det var med de "*fire Monarchier*" eller rettere: *Verdens-Riger*, Man maatte begynde, naar de Smaa skulde komme rigtig ind i Historien: ind igiennem Dørren og ei "som Tyve og Røvere" giennem Vinduer og Skorsteens-Piber, og at det saaledes blev som en Leg for Børn at

orientere sig i For-Tiden og Stats-Historien, ved blot at construere de gamle Verdens-Riger og opløse den Romerske Haarde-Knude. Da jeg derfor (1808) blev Historisk Lærer i det *Schouboeske* Institut, var det min første Omsorg at hjælpe mine unge Venner ud af det Chaos, hvori de Ældre saavel som de Yngre, de Flittige saavel som de Dovne, uden Undtagelse befandt sig, og skiøndt det naturligviis, deels ved min egen Umodenhed og deels ved Mangel paa Hjelpe-Midler, kun *halvveis* lykkedes, saa frygter jeg dog slet ikke for at modsiges af Med-Viderne, naar jeg forsikrer, det lykkedes mig snart at give dem langt anderledes Løb og Lys i Old-Historien, end de forhen havde, hvoraf nødvendig hos alle de *Livlige* opkom Lyst til at kiende den nøiere, og jeg er ganske vis paa, de, ligesaavel som jeg, endnu med Fornøielse min des de Timer, da vi stræbde at sætte os ind i det store *Levnets-Løb*, vi klarlig med alle følgende Slægter vare kaldede til at fortsætte, og maatte da sagtens gjøre os lidt Umage for at kiende. Hvem der da fra den Tid har kiendt saavel mit Greb paa historisk Underviisning, som mit Arbeide paa en lysere og livligere Haand-Bog, med Høiagtelse for *Ebræerne*, Kiærlighed til *Grækerne* og Had til *Romerne*, vil ligesaalidt korse sig over nærværende Skrift, som over den lillebitte "Historiske Børviine-Lærdom" jeg for fem Aar siden gav at begynde med, men De vil snarere undre dem over, at jeg saa længe har tøvet med, efter Evne, at afhjælpe et Savn, jeg saa tidlig føide og maatte meget heller for tyve end for fem Aar siden begyndt at raade Bod paa, da Tiden er kostbar og hundrede Smaa-Feil i det Enkelte er ingen Ting mod et stort Mis-Greb i det Hele. Det var ogsaa virkelig min Agt at udgive den Børne-Lærdom, jeg med Held havde brugt ved Underviisningen, men den blev ved en sælsom Forvandling til det "Korte Begreb af Verdens-Krøniken i Sammenhæng," som for tyve Aar siden gjorde en vis Opsigt i vor Literatur, men synes ei at have havt mindste Indflydelse paa de mange historiske Lære-Bøger, vi siden hjem søgdes med, og er nu vel saa næsten aldeles glemt. Hvorledes jeg kom til dette historiske Misgreb, som de løierlige Recensenter ventelig kun af Svaghed i Moders-Maalet kaldte et Mis-Foster, hører ikke til denne liden Fortale, men til min *Levnets-Beskrivelse*, da min Skrift bestandig har været et vel maadelig corrigeret men derfor just des troere Aftryk af mit Liv; men Bogens Hoved-Feil laae, saavidt jeg kan skiønne, ingenlunde i dens Indhold, men i dens eensomme Stilling, da den, for at komme paa sin rette Hylde, forudsatte ei alene den Historiske Børne-Lærdom men ogsaa den Haand-Bog i Stats-Historien, vi *fattedes*. Det indsaae jeg ogsaa meget snart og gjorde (1814) et Forsøg paa at levere en stats-historisk Haand-Bog, men som aldeles mislykkedes og betog mig for mange Aar Modet til at vove et Nyt; thi min "Udsigt over Verdens-Krøniken" (1817) var kun Studier især til den Tydske Literatur-Historie, som vel kunde fortjent lidt Opmærksomhed, men hørde dog til de Frihaands-Tegninger, Man maa være hjemme i Historien for med Fordeel at benytte. Hvem der for Resten kiender hint mislykkede Forsøg, der kun gaaer til den Babyloniske Udlændighed, og sammenligner det med nærværende Bog, vil lettelig forstaae mig, naar jeg siger: de forholde sig til hinanden omtrent som den *Ebraiske* og den *Græske* Beviitragtning af Menneske-Livet og Historien, men jeg maa selv tilføie, at jeg nu foretrækker den *Græske* til *Skole-Brug*, ikke fordi det er mig enten den høieste eller den retteste, men fordi det er den Bedste, der paa vort nærværende Stade lader sig videnskabelig grundfæste og giennemføre. Den *Mosaik-Christelige* Anskuelse af Livet, i alle sine Retninger og alle sine Ytringer, er mig nemlig, nu som før, den eneste guddommeligt sande og eviggældende, men jeg har efterhaanden lært at skielne skarpt mellem *Kirke* og *Skole*, *Tro* og *Vidskab*, *Timeligt* og *Evigt*, og indseer klart, at ligesaa kraftigt som den Christne Kirke maa tilbagevise ethvert Forsøg af Stat og Skole paa at omdanne den efter Tykke, ligesaa uberettiget er den til at paanøde enten Stat eller Skole en kirkelig Skikkelse. Om det nogensinde vil lykkes mig at gjøre det ligesaa klart for mine Lands-Mænd, hvilken velsignet Ting det er, saaledes at slippe ud af det Tanke-Verdenens Chaos, hvori vi giennem mange Aarhundreder har befundet os, er vist nok et stort Spørgsmaal, men at jeg skal gjøre mit Bedste dertil, er aldeles vist, og jeg har i det Mindste selv vundet Aands-Frihed til at betragte og behandle Verdens-Historien med al den Upartiskhed, *Menneske-Aanden*, uden at nægte og giendrive sig selv, kan vise, og med det stadige Hensyn paa *Livet*, som er Tidens Tarv. Selv i *Tydskland* er Man endelig kommet efter, at Frihaands-Tegningen af Mennesket, og i det Hele af Aandens Verden, *svæver* i Luften, og at enhver forsvarlig Tanke-Gang maa være bygget paa sikre *Kiends-Giærninger* i den virkelige Verden, og da det *universelle* Præg, den ny Videnskabelighed, ved *Tydskerne* *Speculation*, har vundet, frier os fra den *Engelske* Indskrænkning i Henseende til Tid og Sted, saa er det unægtelig Tidens Tarv, at alle de store *Kiends-Giærninger* i Menneske-Slægten *Levnets-Løb* komme fra Ungdommen af til at staae os klart og levende for Øie, men dertil er en Haand-Bog nødvendig, hvori det *Universelle* saavidt i xmueligt er udhævet fra det *Specielle*, og Hjemmelen, vi har for Enhver af de store *Kiends-Giærninger*, omhyggelig angivet. Erindre vi nu, at i Stats-Historien er de *Borgerlige Selskaber*, i Kirke-Historien de forskiellige *Troes-Samfund* og i Skole-Historien de *berømte Skrifter* de store *Kiends-Giærninger*, da see vi strax, at Stats-Historien maa være Grund-Volden, fordi baade de store Begivenheder i den er meest uomtvistelige og Sammen-Hængen mest iøinefaldende. Det er altsaa med Flid, jeg i Haand-Bogen har forbigaaet Alt hvad der ikke havde stor og kiendelig Indflydelse paa det Borgerlige Selskab, eller Sammes Historie, og at jeg næsten udelukkende har holdt mig til *Ebræer*, *Græker* og *Romere*, som de eneste Folk i Old-Tiden, vi egenlig kan lære at kiende og hvis Virkning paa de følgende Slægter er aldeles overveiende. Mange vil sagtens finde, at jeg har skiænket *Ebræerne* formegen Opmærksomhed, men det maa jeg ikke ændse, da det ei alene er vist, at De giennem Christendommen har havt uberegnelig Indflydelse paa *hele Menneske-Livet*, følgelig ogsaa paa det *Borgerlige Selskab*, i den ny Verden, men ogsaa, at Deres Historie sætter os tilbage i en Tid, vi kun derigiennem kan lære at kiende. Paa den anden Side vil Man kanskee synes, at jeg har været for knap mod *Romerne*, thi vi er alle opvoxede i deres Skole og veed, de vilde ikke nøies med Mindre end hele Verden og krævede Dens hele Opmærksomhed; men det er tungt nok, at Deres Historie, uagtet al min Modstand, har indtaget en Tredie-Deel af Bogen, og hvorledes det gik til, at de indtog hele den gamle Verden, og aftvang os derved den Opmærksomhed, vi nødig skiænke dem,

har jeg ikke sparet nogen Umage for at oplyse efter de bedste Kilder.

Herved erindres jeg deels om mit Løfte at bruge de *bedste Kilder* og deels om mine til Historien føiede *Betragtninger*, og om begge Dele vil jeg skrive til mine Læsere med xal den Aabenhjertighed, hvoraf jeg veed, min Skrift ligefra Begyndelsen har baaret og haaber, den til Enden skal bære Præg; thi saamange Ubehageligheder, den end strax udsætter Skribenten for, gavner den ham dog selv i Tidens Længde og bidrager til at give Stilen en Friskhed og Livlighed, uden hvilken der vel kan vindes megen Berømmelse men aldrig udrettes noget Stort, og at det er noget *Stort*, jeg som Skribent stiler efter, hverken kan eller vil jeg nægte, hvad enten det saa naaes eller ikke. Med Pennen at meddele mine Lands-Mænd den omfattende, universal-historiske Udsigt over Menneske-Livet, i alle sine store Retninger og Forhold og i Dets vidunderlig sammenhængende Udvikling gennem Aar-Tusinder, en Udsigt, der hører til det store *Nordiske Arve-Gods*, jeg saare nødig vilde være ene om, det har jeg ærlig prøvet paa, og været nær ved at fortvivle over, at det, trods al Kraft-Anstrængelse gennem en Række af Aar, slet ikke vilde lykkes; men Man maa derfor ingenlunde troe, at denne Haand-Bog endnu er et fortvivlet Forsøg paa det Samme. Nei, jeg har lært at kiende den himmelvide *Forskiel* mellem det *virkelige Ord* i Munden og den *blotte Skygge* deraf paa Papiret, saa min Hensigt med Haand-Bogen er ene og alene at udhæve og fremstille de store Kiends-Gierner, hvorefter enhver historisk Anskuelse, altsaa ogsaa min, skal bedømmes, overladende det rolig til Skæbnen, hvorvidt Anskuelsen skal komme til Orde eller ikke. Havde vi derfor en taalelig god Haand-Bog i Verdens-Historien, eller kunde jeg faae en Anden til at skrive den, da brugde jeg langt heller Pen og Tid til andre Ting, og vilde agte Bogen for saameget bedre, som Den, uden Tab af Livlighed, havde færre Betragtninger, hvilke det helst skal skrive overlades til Læseren at gjøre; men da jeg nu ingen Udvei vidste til en saadan Haand-Bog uden at skrive den selv, saa gjør jeg mit Bedste og maa overlade det til Læseren, om han vil takke eller skose mig derfor. Hvad der nemlig maatte falde enhver Skribent vanskeligt: at forberede sig ved et omfattende Kilde-xiStudium og afholde sig fra alle unødvendige Bemærkninger, det var mig aldeles umueligt. Selv *Johannes Müller*, den dygtigste Mand, der har levet til at skiænke os en gyldig Haand-Bog i Verdens-Historien, kom ikke videre end til i Haand-Skrift at efterlade et Udkast dertil fra hans umodne Tid, og en Samling af tilhørende Excerpter, som Man ei har været klog eller gavmild nok til at unde os, og han raisonerer aabenbar langt meer end han fortæller! Hvorledes skulde da jeg, med mit forholdsviis ubetydelige Kiendskab til Kilderne, med langt større Forkiærlighed for Anskuelsen og med den Hidsighed paa Alt hvad jeg foretager mig, hvorved Man i Studere-Kamret immer staaer Fare for at sprænge sig, hvorledes skulde jeg enten kunne udtømme Kilderne, eller skrive livlig uden at lade Betragtninger flyde ind, selv hvor jeg, som Læser, ønskede dem udeladte! Bogen er derfor langt fra at være saa god, som jeg ønskede mine Læsere den, men den er til *sit Brug* meget bedre end de, den kan sammenlignes med, og alle dens Lyder og Mangler kan ei gjøre mindste Skade, da det er ganske vist at Man faaer ingen *Aand af Bøger*, men læser dem med den Man har, og da det jo slet ikke har nogen Nød, at den bliver *canoniseret* i den lærde Verden. Til *sit Brug*, siger jeg, er Bogen *forholdsviis* god, thi den skal ingen *Lære-Bog* og intet Lexikon være, men en *Læse-Bog*, hvori de, der har den "Historiske Børne-Lærdom" og "Krønike-Rimene" inde, finde tydelige Omrids af Stats-Historiens fornemste Kiends-Gierner og Henviisning til Hoved-Kilderne, saa en duelig Lærer med Lethed kan finde Hjemmelen og erhverve eller opfriske sin Kundskab til den mundtlige Meddelelse, der ene kan gjøre Underviisningen frugtbar. Har jeg derfor blot med nogenlunde Skiønsomhed udhævet de største Begivenheder, med nogenlunde Flid benyttet Hoved-Kilderne, med nogenlunde Held opsporet Sammenhængen og oplivet Stilen, og i det Hele gaaet tilværks med den Ærlighed og Sanddruhed, der er Historie-Skriverens ueftergivelige Skyldighed, da xiihar jeg ingen Utak fortjent, om Man saa end beviser, at Bogen har mange Feil og kan ved mere Efter-Tanke og grundigere Kilde-Studium blive tusind Gange bedre; thi at Feilene maae blive rettede og Bogen mangfoldig forbedret, ønsker Ingen ivrigere end jeg, og at den maatte skrives, før den kunde rettes og forbedres, det giver Fornuften.

Hvad nu i Særdeleshed *Hoved-Kilderne* angaaer, da vil Ingen kunne nægte at de for Old-Tidens Historie er det *Gamle Testamente*, *Herodot* og *Polyb*, *Diodor* og *Plutark*, og hvor langt jeg end er fra at have udtømt dem, vil Man dog let kunne overbevise sig om, at jeg har læst dem med Flid og Eftertanke, kun maa jeg bemærke, at jeg næsten udelukkende har fulgt "de Halvfjerds," ikke som ufeilbare i mine Øine, men som de dygtigste *Ebraiske* Tolke, jeg kiendte, og som de, der desuden havde ældre Haand-Skrifter for sig, end vi kan rose os af.

Om *Betragtningerne* vil jeg kun sige, at Endeel af dem, nemlig Fremstillingen af *Ebræerne* som *Kirke-Folket*, *Grækerne* som *Stats-Folket* og *Romerne* som *Krigs-Folket*, er, efter mine Tanker, ligesaa nødvendige Dele af Haand-Bogen, som Oplysningen af de historiske Kilders Beskaffenhed, men at Resten, skiøndt subjectiv nødvendig for Livlighedens Skyld, maaskee heller maatte være borte, ikke fordi de jo, efter min fuldeste Overbeviisning, er velgrundede, men fordi de lettelig kiende de Unge meer end de gavne dem, og Kiedsommelighed er et Skiær, hvorpaa den bedste Underviisning strander. Jeg har derfor stræbt, saavidt mueligt, at sætte dem for sig selv, hvor de nemt kan overspringes.

Hvad endelig *Stilen* angaaer, da har jeg vel stræbt at gjøre den baade fyndig og livlig, reen og flydende, men jeg seer nok, den desuagtet har mange Knorter, Brøst og Bræk, og det xiii trøster mig slet ikke, at Man er vant til Værre, især i de Haand-Bøger, hvor Kilder benyttes; thi hvad hjælper den Undskyldning *Læseren!* Det Eneste, der trøster mig er da den Bevidsthed, at jeg sjelden eller aldrig har slumret over Bogen, mens jeg skrev den, og haaber derfor Læseren ei heller skal sove ind over den, om han end engang imellem fristes

til at gabe, og i saa Fald venter jeg Tilgivelse, i Betragtning af de store Vanskeligheder, det virkelig har, slet ikke at lade Læseren mærke, at Man, hvad under et saadant Arbeide vel er uundgaaeligt, tit baade har læst sig træt og skrevet sig mat.

Vilde mine Lands-Mænd nu mere tage i Betragtning, hvad en saadan Haand-Bog kan og maa *lede til*, end hvad den i sig selv allerede er, og mere betænke, hvad der var mig, med min Natur, Tro, Anskuelse og Overbeviisning, mueligt, end hvad Man kunde ønske, da vilde det være mig en stor Opmuntring til det svare Arbeide, jeg hardtad med Gru seer for mig i Middel-Alderens Historie, men som jeg dog nødig vilde afskrækkes fra, da det er klart, Man finder aldrig paa, videnskabelig at forfølge den *Universal-Historiske Kiæde* giennem Middel-Alderens Labyrinther, dersom ikke en *Poetisk* Natur vover sig derind og udspeider Leiligheden. At Intet af alt Saadant kan forsone de "*stive Latinere*" enten med mig eller min Bog, det veed jeg nok, thi de kiende ingen Billighed uden "*Romer-Rettens*" og skatte ingen Historie uden *Roms* og *Latinitets*, men til dem har jeg en anden Bøn, nemlig at de først og fremmerst vil prøve deres Styrke og kiøle deres Mod paa den simple historiske Sandhed, at *Grækerne* naaede Høiden af deres Udvikling uden at gjøre en eneste "*Latinsk Stil*" eller engang at titte i den "*Latinske Grammatik*," men at *Romerne* derimod, skiøndt de baade talde og skrev meget bedre Latin end Nogen af alle vore Philologer, dog maatte gjøre mange Græske Stile, før de slap ud af Barbariet og naaede xivdog aldrig *Grækerne*. Heraf følger nemlig, i mine Øine, soleklart, at *saavidt* som *Grækerne* kom, kan Man komme uden at gjøre *Latinsk Stil*, og at vil Man videre, bliver den ikke Veien, saa skal Man gjøre den, maa det aabenbar blot være af Tvang eller for Morskabs Skyld, og da *Romerne*, Gud skee Lov, har afhersket og Morskabet neppe opveier Kiedsommeligheden, tør jeg nok haabe at overleve de *Latinske Stile-Bøger* blandt Folk af den Danske Tunge!

September 1833.